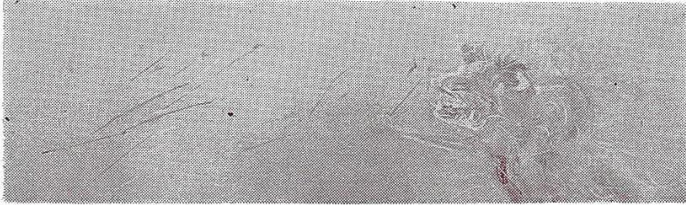

GLAVICA KUPUSA SMRDI NA KIŠI

Gospodin Tihi jutros ne može da pomjeri ni lakat. Uz teški napor on se koprca, uz strašnu muku, njemu sijeva u svim dijelovima tijela, a naročito ispod trbuha. On se tako trzne, gundajući i valjajući se po slamarici, htio bi da pusti vodu. Pruža ruke nervozno, kidajući nokte s glibom ispod: dočepa lijevu, pa desnu, pa opet lijevu. Kroz staklo izbljuvano od muha, vidi se vani gradski javni klozet kako je opkoljen prolaznicima svih uzrasta; oni se svi hvataju za, čekaju na svoj red i odlaze.

Čistim glavu od krmelja, slina, blata svakojake prirode i porijekla, a potom glancam zube četkom crvenkastom, koju mi je kupio stric kada se razveo od strine. Uz naročito uživanje, gospodin Tihi zavlači glavu u vodu i dugo je drži, dugo. A na zidu, pod udarima dnevne svjetlosti, visim ja, to jest moja slika iz djetinjstva. To sam se slikao za ličnu kartu: nos izdužen, lice sjajkasto, glava više pupčasta, oči bez boje. Osobeni znaci: sklon učestalim promjenama, čas se pretvori u amebu, čas u pticu pjevačicu. Na meni kaput od sukna koji je majka isplela uz lampu špiritušu.

A život bi dao za tu sliku, čini mi se. Života mi moga. Ni jednu drugu sliku ne volim koliko tu. Na svakoj drugoj sam iskreveljio oči, da bog sačuva. Zbog ružnih slika nigdje nisam dospio, odsvakle su me vraćali i odbijali. Tetka je pisala da će me primiti kod sebe da idem u školu, čemu sam se obradovao, samo da ne čuvam ovce i ne krešem list. Odmah su joj poslali sliku, a pozadi napisali: »Svoj dragoj i miloj tetki od malog Saše za uspomenu! Ubrzo su me isprebijali mašicama, mistrijom, toljagom, prutinama od graha, prutinama za pošivanje, oklagijama. Svi su skočili na mene i tukli me. Ispričali su kako je tetka za malo ostala bez duše kad me vidjela onako ružnog. »Grdniji si od ikakvog Arnauta, od ikakvog kastiga i betera«, odgovorila je u dopisnici moja mila tetka. I uopšte, mene su svi u porodici tukli i kleli, kad su goć htjeli, ali tada najviše. Morao sam najposlje čistiti izmet konjski golim rukama, jer nam je lopatu neko ukrao, zbog čega sam ja opet bio kriv. I šta se goć dogodilo u cijelom selu — jedini sam ja za sve bio kriv. Kriv sam bio kad su babe umirale, kad bi krava ostala ozimačna, kad bi lisica potamanila kokoške, kad bi strica zabolio zub.

Nisam mogao postati stjuard ni spiker, ni maneken, zbog moje ružnoće i neznanja fotografa. Na ovoj što visi na zidu: lijep sam ko upis. Jedino tu. Na svim ostalim ima tako nešto odbojno u meni, nešto zagonetno, mumuljasto, nepoznato. Tako na prvoj slici: stojim bez veze, ovako, prekrstio noge ko da će kiša mi iz čela udariti. Na drugoj uzdigao glavu put neba, metnuo dozluke na oči, zavuko ruke u džepove, a trbuh uvukao duboko u sebe. Kao da je bez imalo krmetine i ljeba. Na trećoj: brada mi se objesila na dolje, podočnjaci se sive, nos se kao dobar žir usuko, dlake na glavi strše ko divlja trava: svaka na svoju stranu. Nigdje da se simpatično nasmejšem, svugdje se keserim kao da sam lud.

Ova slika sa zida je kružila po cijeloj rodbini, uveliko isprljana i izbljuvana. Poledina slike je ležala u vodi, tako izgleda. Neće da me pozovu, da im dodem, vole da vide sliku. Ako nije kriv pop Budalić, za ovo koji me krstio i polijevao hladnom vodom, u zimu najžešću, ne znam ko je kriv.

Lupaju zvona sa Markove katedrale i pršte golubovi u zraku, posljednji u ovom kraju. Niz ulicu prolaze i opet se vraćaju stare i dobre očuvane frajle, s velikim pletenim korpama od ljeskovine. Šta li kriju u tim korpama, vrag će ih crni znati. S velikim trbusima, purim masnoće i paprikaša, zubi im se bijele, s pundaštim glavama, gicaju se, trče jedna prema drugoj, štipekaju se i opet razilaze. Za njima u stopu idu vojnici zamišljeni i tužni.

Kiša opet jurnu. Gospodin Tihi opsova neko veliko ime i citira nekoga. Zatim pozatvara prozore i navuče zavjesu od hartije na njih.

Glavica kupusa, koja je najvjerovatnije tu nekome ispala, počinje da smrdi. Ta glavica je zagadila cijeli kraj, puši se na kiši ko da se unfunjala. Trebalo bi joj pažljivo prići i pomirisati je, jer, možda je ta glavica u stanju raspadanja, možda se u dubre pretvara, polako, polako. Trebalo bi to sve slikovitije opisati, ali je glavici nemoguće prići od silnoga smrada. Trebalo bi je strpati u kacu punu sirčeta, odakle se ne bi čuo njezin smrad. Ili bilo šta slično uraditi. U tom zadahu živi cijeli kraj. Ujutro svi izlazimo na balkone i kašljemo, sipimo gotovo. Ima tu i bljuvanja do mile volje. Kanap za veš se prostire tačno iznad nje i svi stanovnici ovog kraja zaudaraju na tu glavicu.

Potpuno tužan i umoran, smrdljivih nogu, liježem na patos, u prašinu dugogodišnju. Odmaram se od svega, naročito od pomisli na glavicu kupusa i sinošnjeg džumbusa u »Posljednju šansu« na Tašu, gdje sam se pivom umivao. Kukci, buve i pauci, zavukli se u svoje rupetine i soba izgleda uređena. Buljim u plafon, zatim u zid: o, kako se muve tjeraju i tucaju. Bože, bože, kako je to jednostavno! Stigne jedna drugu i opali je. I dugo se to ponavlja.

Zrak je pun zvijezda, soba puna virova, nebo pada po krevetu i on počinje da škripi pod teretom. Voda iz česme se polako preliva i pada na moju glavu. Krevet je pun nikotina, onaj u došku, ali na njemu leži gospodin Tihi i pjevuši. Po ormaru su ispisane razne posjetnice, kao, na primjer: da u utorak u dva odem u Deligradsku 31, u Medicinsku školu i sačekam; da ne budem u sobi 16. ovaj

cio dan, jer može doći Maca, kojoj sam dužan od prošle godine dvadeset hiljada dinara, a koje nemam i ne mislim da joj vratim; da pozovem Veru i Nadu telefonom i odem na učenje francuskog jezika; da se nadem kroz dvije godine u hotelu »Trebišnjica« sa drugovima i drugaricama iz gimnazije, gdje ćemo proslaviti petogodišnjicu mature; obavezno da ne zaboravim čestitati Novu godinu i sve ostale praznike profesorici Veri Dimitrijević i nastavniku Žarku Tomovici itd.

U sobu ulazi Danka sa punom torbom životnih namirnica i ja jedem. Navraća svake nedjelje kovač i obučar da me podlederi, ali ja idem bos i on je razočaran. Obilazi on tako stanove i opravla obuću proizvodnje »Borovo«, jer taj grad najviše voli. Otuda mu je bila žena rodom. Kad ga mangupi napiju i dignu mu lov, on zakiva cipele, jednu za drugu, smješkajući se svom čudu. Najviše voli da priča o seksu kovač Bečo. Veli da ni Marks ne bi bio tako veliki da se nije bavio i seksom. Naravno, niko od cimera mu ne vjeruje, pa ni ja.

Danka voli da mnogo spava, protiv čega nemam ništa protiv. Čak mi je divno kad je tu, pored mene. Kad neko drugi uđe, ja se samo protežem i zijevam, pustim vodu da šišti da nečujem šta priča, i onda se smješkamo, mašemo.

Glavica kupusa je toliko uzela maha da kokoške oko nje crkavaju. Kad se smrači, onda se manje čuje taj zadrž i slobodnije se prolazi.

Kovač Bečo nikako da me ostavi na miru. U mojoj sobi mu se sviđa izuzetno i, ako ikad bude moro da umre, tu bi volio umrijeti! Pritište ga nekakva srdobolja, jedva diše. Naročito kad se primakne mjestu gdje leži glavica. Dugo je pričao kako bi divno umro tu, kako bi glavu okrenuo prema, prozoru, a noge prema vratima. Jedino u ovoj sobi, sa zadovoljstvom bi sačekao sudnji čas.

Uporno sam ovo odbio, a on se šišao, udario glavom o vrata, gutao kutiju od sapuna, crtao ženske polne organe, psovo njegovih svjetlost oca Šakotu i verige na kojima je sveti Vasilije kuvo vareniku, ključavo je po podu i baco sline. Razbacivao je knjige, dignute na ovogodišnjem sajmu knjiga. Gospodin Tihi ni riječi nije izustio na sve ovo.

Cimeri vole da spavaju pod krevetom i igraju »ne ljuti se, čovječe«, tako da sam sâm ovdje. Sto je prepun neopranih tanjira i viljuški, donesenih iz menze. U ormaru je razbacan veš, isprljan gradskom nečistoćom. Nekoliko flaša vinskih od ranije, leže prazne i prevrnutе do prozora, umotane paučinom, odajući posebnu svečanost. A u gornjem dijelu sobe: neka velika i pusta tišina, teška i tmurna magla.

»O, ima li kiseonika?«, povika kovač Bečo, zatim žurno strpa alat obučarski u izderanu torbu, iz kakvih seljaci po Hercegovini siju zob, ječam i raž. Pljnuo nekoliko puta po gnjatima i obrisa ih novinskom artijom od prekučerašnjeg izdanja lista »Ekspres politikak«. Dao je i mudru ideju: GLAVICU KUPUSA POD HITNO SKUVATI! U NAJVRUĆOJ VODI! I izgubi se.

Ne bih mogao sigurno reći koliko je istina kovačevo pričanje da je iz svakog komada koga je kuvao sijevalo dvanaest žestokih plamenova i tri hiljade zvijezda varnica, kao ni priča da ima dva srca i da je u Šarčevoj mehani ispio bačvu vina za pola dana. Znam samo da je neobičan po nečemu i bijesan kovač Bečo.

A vodio je starac Bečo ljubav sa kurvama, droljama, sa srednjovječnim damama, šlagiranima babama, dronjastim usedelicama, sa muškarcima, s djecom, s mačkama, psima i konjima raznih rasa. Dosta ga je čuda bilo, veli. I mi, svi u ovom kraju, sivi smo, blijedi, svi bolujemo od padavice i čireva na dvanaestopalačnom crevetu. Na gubicama nam izrasli lišajevi, oči bijele, kosa opada, ruke drhću, zubi ispadaju, po crijevima se nešto koprca, poslije čega mi se javila rdava misao i povraćanje.

Opet sa Markove crkve zazvonilo, a ja se uvijek poslije bilo kakvog zvonjenja uzbudim, oslabim. Sjetim se odmah svih: djeda Gligora, ujaka Relje, učitelja Bora, popa Budalića, babe Akane, Petra Dulina: svih koji su mi predstavljali bogove i koje sam tako smatrao. Čute velike kuće, a ponad Kalimegdana se čuje svirka ciganska i dobošari. Nigdje ni jedne ptice da se vine preda mnom. Šta ću ja ovako slab pred ovolikim čudima? Sunce se pomalja kroz guste dimove nad gradom. A koliko napora dok do nas ne stigne. Riču brodovi po Dunavu, a on: teče li, teče. Zavlačim prste u džepove i pipam se dugo, bez koristi. Naglo skrećem i nestajem u ulici Vladimira Majakovskog, recimo.

Cio dan lutam Karaburmom, a potom Zvezdarom, i ništa, ništa od svega. Opet se vraćam kao i uvijek. Starci šetkaju, vodeći svoje pse na dugim kaiševima. Noć se lagano uvlači, a u daljini se puše dimnjaci. Kroz velike i otvorene prozore bljesnuše bijela svjetla i mraka nestade, kao da ga nije ni bilo. Povijaju se gole grane bagremova, koje izgledaju usamljene i smrznuće. Narod se gura, ulaze u autobus šesnaest i ponovo se skidaju. Preko mosta, autobus se ljulja, a dolje u rijeci odzvanja.

Najveća gužva je pred vratima i izlozima prodavnice Robnih kuća — Beograd. Djeca plaču za lutkama, koje su vidjeli, stariji ulaze i kupuju sebi bumde, novogodišnje haljine, lisice za okovrata, žimze do poviše koljena, haljine po zemlji, kape od bijelih dlaka, skupe rukavice, uvozne, donji veš najdeblji i najjeftiniji. Prodavačice se motaju oko mene i bare me da kupim bumdu italijanske proizvodnje, od jelenske kože. Ko bog mi stoji, veli jedna. Cijena joj je dvjesto hiljada. Smješkam se ko i uvijek i govorim da ću još vidjeti i da ću navratiti. Pozdravljam se sa ljubaznom prodavačicom i nestajem niz stepenice. Nevjerovatno je koliko volim tako gledati i trgovati, i na kraju ništa ne kupiti.

Vratio sam se kasno u noć. Dok je pola putnika spavalo u autobusu i skretali mi pažnju svojim hrkanjem, ja sam zurio u »Jutarnje novosti«. Pregledao sam sve događaje u svijetu, detaljno i strpljivo. Kao da tražim neki lijep, neki divan zapis o sebi.

U sobi sam zatekao prizor: pismo od Beča, kovača i obučara bivšeg. Redovi su krivudavi i nečitki, ali teški.

»Volio sam tu sobu, najviše od svih. Nekako sam prosto u nju ulazio i izlazio. U njoj je bilo prostora koliko sam ščeo za kovanje cipela. Imo sam mnoge želje, ali mi je najveća bila da umrem tamo gdje usnim i gdje zaželim. Nikome se ne ispunjava, pa je dobro što nije ni meni. Ta glavica kupusa je obična smradčica, a niko neće da je skloni, jer je ni na čijem dvořištu. Kiša će nju rastvoriti.

Što manje se boji i što više sumnja u svoj život, Sjutra ću biti tu i tu, pa navрати, da me vidiš kako sam umro.

Bivši kovač, obučar, oputar, krmedar, čistometlac, kupusar, brstar i ušikoža
Bečo

I baš onako: prostrt od vrata prema prozoru, leži mrtav kovač Bečo. Imao je snage da umre. Kao da je s đavolima imo posla, ko da se sprema da popravlja cipele. Šake su mu stisnute i pune kupusa. Dočeralo ga do kraja, kad se ne može više.

Ni mrtvi da me ostave na miru. Kud će mi savjest i patnja pred svim što sam vidio?